

Aanvraag Tender 4

Werken aan de Dorpen

Samenstellers:
Nico Steur
Tamara Wiersema
Jolanda Dijkhuis
Kiki de Graaf
31 maart 2017

Inhoud

Aanleiding en achtergrond	3
Het project Werken aan de Dorpen	3
Doel van het project:.....	3
Resultaat van het project en resultaat van de aanvraag Tender 4	4
Aanpak vitaliteit, leefbaarheid en kwaliteit woonomgeving	4
Projectmatig werken	5
Knippen in fasen.....	6
Sturen op organisatie, kwaliteit, budget, communicatie en tijd/planning.....	7
Budget	7
Toelichting op aanvraag Tender 4	8

Aanleiding en achtergrond

Eind januari jl. heeft het college van B&W in haar vergadering teruggeblikt op twee jaar uitvoering van het collegeprogramma én - belangrijker nog – haar doelen en ambitie gesteld voor de periode tot 1 januari 2019: het moment dat de herindeling van de gemeenten De Marne, Eemmond, Bedum en Winsum een feit is geworden.

Het gemeentebestuur heeft haar focus voor de komende periode gelegd bij **de versterking van de vitaliteit en leefbaarheid en het verhogen van de kwaliteit van leef- en woonomgeving**, zowel in sociaal-maatschappelijke zin als in fysiek opzicht. De gemeenteraad heeft hiervoor middelen gereserveerd; onderdeel van deze middelen is de claim die de gemeente wil leggen op Tender 4& 5 van Spoor 1.

De gemeente gaat € 1.876.000 investeren in de vitaliteit en leefbaarheid van de dorpen en in samenhang daarmee de kwaliteit van de leef- en woonomgeving door uitvoering te geven aan het project Werken aan de Dorpen. De gemeente vraagt hiervoor € 994.000 aan via Tender 4 van Spoor 1.

Het project Werken aan de Dorpen

Het plan Werken aan de Dorpen is in het leven geroepen om de opgave van het college, het versterken van de vitaliteit en leefbaarheid en het in samenhang daarmee verhogen van de kwaliteit van de leef- en woonomgeving vorm te geven en uit te voeren.

Voor deze subsidieaanvraag Tender 4, waarbij de bedrage substantieel moet worden aangewend voor fysieke ingrepen, zoomen wij – binnen de context van het grotere plan, namelijk het versterken van de vitaliteit en leefbaarheid – in op dit onderdeel. Voor de ontwikkeling van dorpen is de fysieke aantrekkelijkheid van belang; fysieke aantrekkingskracht maakt een dorp en zijn omgeving een fijne plek om te wonen en te recreëren. (bron: *Dichtbij Huis, Lokale bindingen en inzet dorpsbewoners*, SCP 2015). Het verhogen van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving is dus in die zin zeker verbonden aan leefbaarheid en vitaliteit.

Doel van het project:

Wij gaan met de dorpen het traject aan om te komen tot een gedragen dorpsplan. Wij vinden het traject om te komen tot een dorpsvisie- of plan minstens zo belangrijk als de daadwerkelijk fysieke ingrepen in de kernen. Samen met de bewoners gaan wij een plan maken dat bijdraagt aan de vitaliteit en leefbaarheid. Er liggen kansen voor de verbetering van de kwaliteit van de dorpen (woon- en leefomgeving) en daarom zoeken we gezamenlijk naar samenhang hierin.

De afgelopen periode zijn veel beleidstukken vastgesteld (denk aan het Bomenbeleidsplan, Verlichtingsplan, Duurzaamheidsplan, Agromobiliteit, Veilig door De Marne etc, maar ook onderhoudsprogramma's.) In het kader van de verbetering van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving gaan we vervolgens samen met de bewoners deze beleidsdoelen koppelen aan de dorpsplannen en gezamenlijk zoeken naar de meest optimale en integrale inzet van deze beleidsdoelen in de hierboven genoemde dorpsvisies/plannen.

Hiermee wordt samen met de dorpen inhoud gegeven aan leefbaarheid en vitaliteit in combinatie met de opgave van de gemeente (voortvloeiend uit beleidsstukken en onderhoudsprogramma's) en de kwaliteitsimpuls die de bewoners aangeven in hun dorpsplan- en of visie. Wij streven naar eigenaarschap, waarmee wij beogen dat de bewoners zelf zich verantwoordelijk voelen voor (de aanpassingen van) hun directe leefomgeving. Voor de uitvoering daarvan heeft de gemeenteraad dus extra middelen gereserveerd.

Resultaat van het project en resultaat van de aanvraag Tender 4

Zoals reeds boven genoemd is het kader van de gemeentelijke opgave groter dan de fysieke opgave die met Tender 4 wordt bedoeld.

Met de fysieke ingrepen (ondersteunt door Tender 4) willen wij samen met de bewoners (draagvlak!) de kwaliteit van de leef- en woonomgeving vergroten. Denk dan aan:

Het aanpassen van de dorpsentree 's;

Het vernieuwen van openbare ruimte ten behoeve van functies (denk bijvoorbeeld aan Kunstcentrum De Ploeg in Wehe den Hoorn;

Het verbeteren van tussenwegen voor landbouwverkeer;

Maatregelen voor verkeersveiligheid (drempel, wegversmalling, bebording etc);

Het verbeteren van ommetjes;

Het upgraden van speeltuintje;

Duurzame openbare verlichting;

Aan- en inpassen van landschappelijk groen;

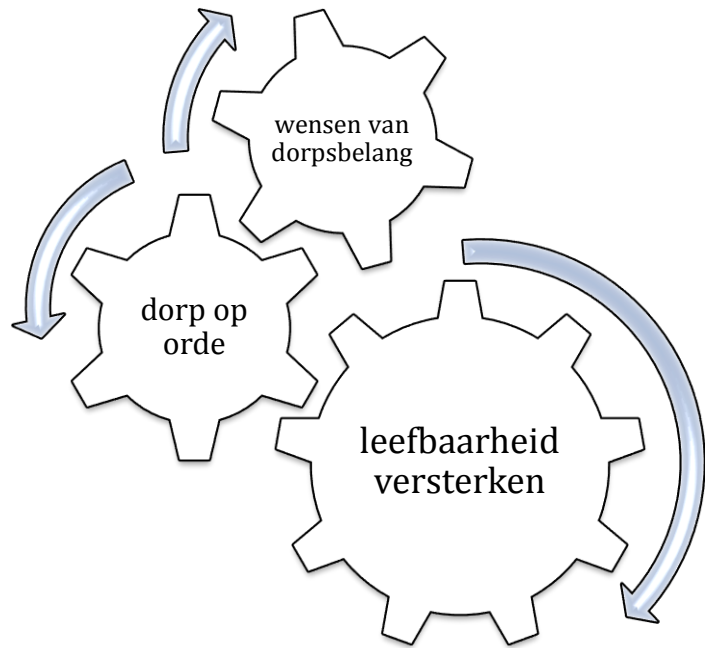
Etc., etc.

Het resultaat van het project moet zijn dat er integrale en samenhangende plannen samen met de dorpen worden gemaakt, waarbij eigenaarschap over het eigen dorp wordt gestimuleerd. De samenhangende plannen moeten er toe leiden dat er daadwerkelijk fysieke ingrepen kunnen worden gedaan die de kwaliteit van de woon- en leefomgeving verbeteren.

Aanpak vitaliteit, leefbaarheid en kwaliteit woonomgeving

Gemeente De Marne heeft 21 dorpen. In veel dorpen bestaat een vereniging dorpsbelang die in meer of mindere mate actief zijn. De afgelopen jaren is er al veel samen opgetrokken met bewoners. Dit heeft voor een aantal dorpen geleid tot een dorpsvisie. Soms door de dorpen zelf, soms ondersteund door de gemeente. Het samen optrekken met de dorpen gebeurt vooral vraag gestuurd; dus aansluiten bij de energie die er in het dorp is. De aanpak is nooit een blauwdruk. Dit vraag-gestuurd ondersteunen wordt voor een groot deel gefaciliteerd door de vitaliteitscoördinator die in de gehele gemeente rondloopt. De rol van deze coördinator rol is zeer divers: van het meedenken met dorpsbelangen, het verbinden van kennis en mens, het faciliteren van initiatieven tot en met een intensieve inhoudelijke ondersteuning op onderdelen. Deze rol vervult de coördinator 'buiten' maar evengoed 'in huis'.

“Bewoners die hun dorp als leefbaar ervaren, zetten zich vaker in voor de leefbaarheid, zijn vaker bereid hun burens te helpen en zetten zich vaker in voor de omgevingskwaliteit. De inzet voor deze doelen lijkt dus vaak voort te komen uit tevredenheid over het dorp en de sterke binding die hiermee samengaat.” (bron: Dichtbij Huis, Lokale bindingen en inzet dorpsbewoners, SCP 2015)

Zoals hierboven is geschetst gaan wij actief in gesprek met de dorpen; de vitaliteitscoördinator heeft hierin dus een belangrijke rol. De Verenigingen Dorpsbelangen en/of andere groepen worden zoveel mogelijk gestimuleerd en waar nodig ook daadwerkelijk ondersteund om plannen te maken voor het dorp. Met de dorpen wordt o.a. gekeken waar *ruimtelijke* knelpunten liggen en hoe deze opgelost kunnen worden. Het is van belang dat er draagvlak is voor de oplossing van de knelpunten én dat de ingreep binnen de gestelde termijn kan worden uitgevoerd. Vanuit de gemeente is het de nadrukkelijke intentie om de wensen/noden vanuit de dorpsvisies- of plannen te koppelen aan de gemeentelijke beleidsplannen en de onderhoudsprogramma's. Duurzaamheid is een rode draad bij de aanpak van de maatregelen. In het bijzonder is het de bedoeling een duurzaamheidsslag te maken met de openbare verlichting naar ledverlichting, het efficiënt en effectief plaatsen van de verlichting en het doorvoeren – waar het kan- van de dark sky filosofie. Ook deze slag wordt samen met de bewoners gemaakt. Uitvoering van de dorpsvisie-of plannen kan ook gelegen zijn in het faciliteren in middelen ten behoeve van het dorp of een cluster van dorpen. Denk bijvoorbeeld aan het geven van gereedschap voor een klusjes-groep, een maaimachine of een grote tafel voor dorpsdiners.

Het betreft dus een integrale en gebiedsgerichte aanpak dus, waarbij ieder proces zijn eigen tempo en dynamiek kent. De aanleiding en problematiek per dorp kan heel verschillend zijn, maar de aanpak zal altijd integraal (zie bijvoorbeeld de vijf thema's van leefbaarheid) plaatsvinden.

Projectmatig werken

De integrale en gebiedsgerichte opgave wordt projectmatig aangepakt. Dat betekent dat er met een projectteam wordt gewerkt, dat de activiteiten worden geknipt in fasen en dat er gestuurd wordt op

- Organisatie
- Kwaliteit
- Budget

- Tijd/planning
- Communicatie

Knippen in fasen

Het plan “Werken aan de Dorpen” wordt projectmatig opgepakt. Dat betekent dat het plan in fasen wordt opgeknipt en dat er een projectteam is dat verantwoordelijk is voor het traject van initiatieffase tot en met de uitvoering. De samenstelling van het projectteam is dus ook afhankelijk van de fase waarin het project zich bevindt. Hieronder worden de fasen beschreven.

Initiatieffase: In deze fase wordt zoveel mogelijk informatie over de opgave verzameld. Denk aan dorpsvisies, schouwen, beleidsplannen, informatie m.b.t. beheer en onderhoud, onderhoudsprogramma's, informatie vanuit de dorpen, verkeer en vervoer, Veilig door De Marne, economische zaken & toerisme, subsidievoorwaarden, koppelingen met Landschapsbeheer Groningen, aanbestedingsregels, bestemmingsplannen, andere subsidiemogelijkheden, duurzaamheidskansen, middelen in de lopende begroting, toezeggingen, bouw-of sloopplannen, etc. Daarnaast wordt actief gespeurd naar ontbrekende gegevens.

Wanneer een dorpsvisie ontbreekt of verouderd is, wordt contact gezocht met het betreffende dorp en het gesprek aangegaan over de mogelijkheden van visievorming. Natuurlijk is het moeilijk hier een planning aan te hangen; immers, elk dorp heeft zijn eigen tempo. Wij hechten er veel waarde aan om dit traject zeer zorgvuldig te doorlopen en te begeleiden, omdat het samen maken van een dorpsplan de dorpskracht versterkt.

De informatie wordt gebundeld in een digitale en fysieke map (inventarisatiedocument) en wordt in de loop van het project waar nodig aangevuld. Aan de hand van de beschikbare wensen en noden voor de dorpen wordt alvast een zeer globale opzet van de kosten gemaakt. De projectadministrateur richt alvast de projectadministratie in.

Definitiefase: Aan de hand van het inventarisatiedocument wordt in deze fase in beeld gebracht wat de opgave op dat moment is. Er wordt een fasering gemaakt voor onderdelen die opgepakt kunnen worden en een planning van de ontbrekende plannen (voor zover er een planning te maken valt; immers dit hangt samen met de wil en wensen van de betreffende dorpen). Met de dorpen wordt in deze fase intensief overleg gevoerd. Er wordt binnen het projectteam gewerkt aan een communicatieplan: hoe communiceren wij intern en extern over dit project?

Ontwerpfase: In de ontwerpfase worden de fysieke onderdelen verder uitgewerkt. Hier schuift de ontwerper aan in het team. De inbreng van deskundigen op het gebied van de verlichting openbare ruimte en duurzaamheid komt hier aan de orde. De ontwerpen worden samen met de betreffende dorpen gemaakt. Parallel aan dit traject wordt met de dorpen die geen of een verouderde visie hebben verder gewerkt aan actuele dorpsplannen.

Vorbereidingsfase: Van het ontwerp wordt een vertaalslag gemaakt naar werktekening en bestekken. De kostenramingen kunnen definitief gemaakt worden. De aanbesteding kan starten.

Uitvoeringsfase: In de uitvoeringsfase – het woord zegt het al – gaan we daadwerkelijk aan de slag. Het projectteam is op dit moment behoorlijk afgeslankt. De civieltechnisch medewerker heeft nu ook de taak om toezicht op het werk houden en de directie ervan te voeren.

Sturen op organisatie, kwaliteit, budget, communicatie en tijd/planning

Er wordt een projectteam gevormd bestaande uit:

Projectleider

Vitaliteitscoördinator

Adviseur Duurzaamheid

Civieltechnisch adviseur

Adviseur Groen

Ontwerper (stedenbouw en/of landschappelijk)

Adviseur Krimp & Leefbaarheid

Adviseur Communicatie

(in de inventarisatiefase worden ook nog aanvullende adviseurs gevraagd input te leveren op het gebied van sport, economische zaken, toerisme, zorg en welzijn, kunst en cultuur, planologie, verenigingsleven, etc. etc).

Er wordt een communicatieplan gemaakt waarmee de interne en externe communicatie wordt vormgegeven en uitgerold. Denk bijvoorbeeld aan een digitale nieuwsbrief, website, rapportages aan het gemeentebestuur, NCG, etc. Ook wordt er een lijst gemaakt van alle stakeholders en belanghebbenden en van partijen die eveneens een bijdrage zouden kunnen leveren aan het project.

Ingezoomd op de fysieke ingrepen (waar deze aanvraag voor is bedoeld) gelden de volgende minimale kwaliteitseisen: door het dorp gedragen maatregelen, duurzaam en onderhoudbaar, dragen bij aan de versterking van de kwaliteit van woon- en leefomgeving, passen binnen de beleidsdoelen van de gemeente en kunnen waar mogelijk gekoppeld worden aan onderhoudsprogramma's.

Volgens de voorwaarden van Tender 4 moeten de fysieke maatregelen qua planning voor 1 april 2018 in uitvoering worden genomen en binnen de termijn van 2 jaar na start uitvoering (dus maximaal 1 april 2020) worden afgerond. Het college deelt deze urgentie want zij wil dat binnen de collegeperiode de ambitie in daadwerkelijke acties is omgezet en voltooid.

Budget

De gemeente investeert € 1.876.000 in de vitaliteit en leefbaarheid van de dorpen en in samenhang daarmee in de kwaliteit van de leef- en woonomgeving door uitvoering te geven aan het project Werken aan de Dorpen. De gemeente vraagt hiervoor € 994.000 aan via Tender 4 van Spoor 1.

€ 1.671.000	Werken aan de dorpen
€ 205.000	Uitbreiding vitaliteitscoördinatie met ½ fte en budget voor ½ ft modulaire inzet
€ 1.876.000	BUDGET
€ 994.000	Dekking van Tender 4 &5

€ 882.000	Middelen De Marne
€ 1.876.000	DEKKING

De middelen van de gemeente (€ 882.000) worden ingezet voor het proces met de dorpen (waaronder een extra inzet op vitaliteitscoördinatie van € 205.000), de kosten van externe capaciteit en fysieke ingrepen (het verhogen van de kwaliteit van de leef- en woonomgeving, waar mogelijk onderhoud).

De middelen vanuit Tender 4 worden uitsluitend ingezet voor fysieke ingrepen.

Toelichting op aanvraag Tender 4

Veel van onze gemeentelijke plannen en visies voor de fysieke leefomgeving zijn inmiddels uitgewerkt en de diverse daarbij behorende maatregelen zijn in principe in beeld. Nu de gemeenteraad ook daadwerkelijk middelen ter beschikking heeft gesteld – en de mogelijkheid van Tender 4 er is – kunnen we ook echt maatregelen gaan uitvoeren. We willen deze maatregelen samen met de bewoners vormgeven en in samenhang met de kansen voor leefbaarheid en vitaliteit uitvoeren. Het is dus niet concreet bekend welke fysieke ingreep waar plaats vindt en wat de kosten zijn; immers per dorp gaan we mét de bewoners een integraal plan opstellen waarbij deze verbeteringen van de woon- en leefomgeving worden meegenomen. Daarbij is van belang dat wát we met de dorpen samen bedenken ook uitgevoerd kan worden; immers, niets is zo frustrerend als plannen maken die daarna weer de lade ingaan vanwege gebrek aan middelen. Het is dus van groot belang dat we van te voren zeker weten welk budget beschikbaar is om de plannen zo integraal mogelijk met elkaar vorm te geven en echt uit te voeren.